

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи
з дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності J4 – Охорона праці

Харків 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи
з дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності J4
– Охорона праці

Затверджено
редакційно-видавничою радою
університету,
протокол № 3 від 30.10.2025 р.

Харків
НТУ «ХП»
2025

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності J4 – Охорона праці / уклад.: Н. Є. Твердохлебова, Є. О. Семенов – Харків: НТУ «ХП», 2025. – 21 с.

Укладачі: Н. Є. ТВЕРДОХЛЄБОВА
Є. О. СЕМЕНОВ

Рецензент Н. С. СВТУШЕНКО

Кафедра безпеки праці та навколишнього середовища

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці»: набуття студентами фундаментальних знань теорії та практики з правових і організаційних питань державного нагляду та аудиту в галузі охорони праці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні оволодіти такими *компетентностями*:

інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування;

загальні компетентності:

- навички здійснення безпечної діяльності;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;

спеціальні компетентності:

- усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці;
- здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій;
- здатність до застосовування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і довкілля від небезпек;
- здатність оперувати фізичними та хімічними термінами, розуміти сутність математичних, фізичних та хімічних понять та законів, які необхідні для здійснення професійної діяльності;
- здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці;
- здатність до організації безпечної експлуатації техніки, устаткування, спорядження у сфері професійної діяльності, створення безпечних і здорових умов праці.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні мати такі *результати навчання*:

- аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки

об'єктів і територій;

- застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності;
- розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на рівні, необхідному для професійної діяльності;
- розробляти та використовувати технічну документацію, зокрема з використанням сучасних інформаційних технологій;
- аналізувати і обґрунтовувати інженерно-технічні та організаційні заходи щодо цивільного захисту, техногенної та промислової безпеки на об'єктах та територіях.

Вивчення дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці» сприяє комплексному формуванню загально-професійних компетенцій студентів спеціальності І4 «Охорона праці».

Самостійна робота є складовою частиною навчального процесу на рівні підготовки бакалаврів і сприятиме розвитку навичок самостійного вирішення питань охорони праці у виробничій діяльності.

Основними завданнями самостійної роботи студентів є підготовка і виконання поточної навчальної програми, доповнення і закріплення знань, набутих під час вивчення теоретичного курсу, активізація творчих здібностей студентів, розвиток навичок роботи з нормативною і технічною літературою, з довідниками, а також підготовка до самостійного створення безпечних та нешкідливих умов праці в усіх сферах виробництва (табл.1).

Таблиця 1 - Самостійна робота студента

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	10
2	Підготовка до практичних занять	8
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	20
4	Виконання індивідуального завдання (реферат)	10
5	Інші види самостійної роботи (підготовка до контрольних робіт)	6
	Разом	54

Крім того, дана методична розробка забезпечує студентам, що навчаються за індивідуальними програмами, можливість виконання навчальних завдань за індивідуальною навчальною програмою з дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці», що відповідає кінцевим конкретним результатам індивідуального навчання.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Охорона праці є одним з найважливіших факторів підвищення ефективності виробництва в сучасних умовах.

Актуальність теми аудиту в галузі охорони праці зумовлена сучасними умовами виробничої діяльності, коли питання безпеки працівників, мінімізації ризиків і попередження аварій стають визначальними чинниками сталого розвитку підприємств. Зростання техногенних загроз, ускладнення технологічних процесів та інтеграція України до європейського правового і економічного простору вимагають запровадження системного підходу до управління охороною праці. Одним із ключових інструментів такої системи є аудит охорони праці.

Ст.13 Закону України «Про охорону праці» для забезпечення функціонування системи управління охороною праці на підприємстві зобов'язує роботодавця організовувати проведення аудиту охорони праці. При цьому основною метою такого аудиту може бути визначення відповідності діяльності підприємства (або його структурних підрозділів), спрямованої на забезпечення безпеки праці на робочих місцях, виконання вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань охорони праці, а також оцінки ефективності функціонування системи управління охороною праці (СУОП).

Аудит у галузі охорони праці - це незалежна, об'єктивна та документована оцінка функціонування системи управління охороною праці на підприємстві.

Залежно від виду аудиту, складу аудиторської групи, програми та завдань аудиту, можуть розглядатися наступні питання:

- виконання вимог законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань охорони праці;
- ефективність управління наявними ризиками (наприклад, безпека персоналу під час виконання робіт з підвищеною небезпекою, експлуатація обладнання підвищеної небезпеки);
- забезпеченість ресурсами для ефективного функціонування СУОП,

забезпеченість навчання та рівень знань персоналу з питань охорони праці, розподіл функцій, обов'язків та прав посадових осіб і спеціалістів з питань ОП;

- дані про нещасні випадки, результати їх розслідування, виконання коригувальних дій з раніше виявлених невідповідностей;

- участь у роботі з питань ОП керівництва підприємства, якість аналізу роботи, що проводиться посадовими особами тощо.

Керівництво підприємства зобов'язане забезпечувати працівникам здорові і безпечні умови праці. Для цього впроваджуються сучасні засоби техніки безпеки, які запобігають виробничому травматизму, і забезпечуються санітарно-гігієнічні умови, що запобігають професійним захворюванням. У цій роботі орієнтиром повинні служити міжгалузеві та галузеві правила з охорони праці, санітарні правила і норми.

Оцінка умов праці на виробництві здійснюється шляхом прямих вимірювань параметрів виробничого середовища і зіставлення їх з нормативами, а також шляхом контролю за функціональним станом, працездатністю і здоров'ям працівників. Об'єктивна необхідність удосконалення умов праці для зняття напруги у системі трудових відносин зумовлює перегляд інструментів підготовки релевантної інформації – це все і вказує на актуальність дослідження, так як одним з таких інструментів виступає аудит.

Як показують дослідження, підприємства мають успішні програми безпеки там, де існує відповідальність в питаннях безпеки з боку власника. Робота по таким програмам ведеться за напрямками:

- попереджальні заходи та підготовка умов праці;
- регулярні перевірки та аналіз;
- пропаганда та навчання;
- позитивне стимулювання за безпечне виконання роботи.

2. ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання є видом самостійної роботи здобувача навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується разом із складанням підсумкового заліку із даної навчальної дисципліни.

Індивідуальне завдання (реферат) виконується здобувачем після самостійного вивчення програмного матеріалу. В індивідуальному завданні необхідно розкрити основний зміст теоретичних питань (номер питання обирається за погодженням з викладачем) за допомогою рекомендованої літератури (табл. 2). Рекомендована література наведена у кінці методичних вказівок.

Таблиця 2 - Перелік тем рефератів

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів
1	Поняття, мета та завдання аудиту в галузі охорони праці. Нормативно-правова база України щодо проведення аудиту охорони праці.
2	Міжнародні стандарти управління охороною праці (ISO 45001) та їх впровадження в Україні.
3	Основні етапи проведення аудиту охорони праці на підприємстві.
4	Види аудиту: внутрішній та зовнішній аудит системи управління охороною праці.
5	Роль державного нагляду та контролю у забезпеченні ефективності охорони праці.
6	Методи оцінювання ризиків у процесі аудиту охорони праці.
7	Особливості організації аудиту охорони праці на підприємствах машинобудівної галузі.

8	Відповідальність роботодавця за результати аудиту охорони праці.
9	Документальне оформлення результатів аудиту охорони праці.
10	Роль служби охорони праці у підготовці до аудиту.
11	Використання інформаційних технологій у процесі аудиту охорони праці.
12	Порівняльний аналіз українського та європейського підходів до організації аудиту.
13	Аудит системи пожежної безпеки на виробничих підприємствах.
14	Аудит умов праці на робочих місцях: методи та критерії оцінювання.
15	Психофізіологічні фактори ризику працівників та їх врахування під час аудиту.
16	Типові порушення законодавства з охорони праці, виявлені під час аудиту.
17	Роль аудиту у формуванні корпоративної культури безпеки.
18	Економічна ефективність проведення аудиту охорони праці.
19	Перспективи розвитку системи аудиту охорони праці в умовах інтеграції України до ЄС.
20	Підготовка та атестація аудиторів з охорони праці: вимоги, компетенції, перспективи.

3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Текст реферату виконують на одному боці аркуша в один з наступних способів:

- в електронному вигляді – через півтора інтервала, кегль шрифту 14 п., для елементів тексту (таблиць, приміток та ін.) допускається шрифт 12 п., рекомендований шрифт – Times New Roman;

- рукописним – чітким, розбірливим почерком. Щільність запису повинна бути однаковою.

На аркушах мають бути залишені поля: ліве – 30 мм, нижнє та верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Аркуші реферату нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті аркуша без будь-яких знаків. Нумерація аркушів має бути наскрізною для всього реферату. На титульному аркуші номер не ставлять, але враховують його у загальній нумерації.

Структура реферату містить такі елементи:

- титульна сторінка
- план
- вступ
- основна частина (містить розділи, підрозділи)
- висновки
- список використаної літератури
- додатки (за необхідності).

Зразок оформлення *титульного аркуша* наведено в *додатку А*.

За змістом реферат має послідовно розкривати всі передбачені питання, обґрунтувати, пояснювати основні положення (з прикладами, фактами), використовуючи законодавчу базу, нормативно-правові документи, наукову літературу.

Матеріал розподіляється рівномірно у відповідності до плану реферату:

- вступ (мають бути обґрунтовані актуальність та практичне значення обраної теми реферату, визначені мета та завдання роботи);

- основна частина (розкривається тема реферату шляхом висвітлення основних питань. При цьому необхідно зосередити увагу на аналізі поставлених питань в літературі з висновками щодо їх теоретичної та практичної значущості. Розділи та підрозділи мають містити заголовки, які треба точно відтворювати у змісті. Ілюстрації (схеми, графіки, таблиці) необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці чи в додатках. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею;

- висновки, в яких необхідно сформулювати:

а) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату;

б) теоретичні та практичні рекомендації, що випливають з проведеного аналізу. Вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу;

- список використаної літератури (містить використані джерела та публікації).

Усі структурні елементи реферату потрібно розташовувати на новій сторінці. При написанні роботи студент повинен обов'язково посилатися на документи та літературні джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати (цитування, цифровий матеріал тощо).

Наприкінці роботи наводиться список використаної літератури.

Обсяг реферату – 15-20 сторінок.

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ». Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Реферат подається на перевірку викладачу відповідно графіку.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Критеріями оцінювання є:

1. Цілісність, систематичність, логічна послідовність викладу матеріалу.
2. Повнота розкриття питання.
3. Уміння формулювати власне ставлення до проблеми, робити аргументовані висновки.
4. Правильність оформлення роботи.
5. захист виконаного індивідуального завдання.

1. Оцінка “відмінно” ставиться за реферат, який має обсяг 15 або більше друкованих сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно, з висловленням власного ставлення до проблеми; список використаної наукової літератури нараховує 7-10 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії; при усній відповіді здобувач вільно володіє матеріалом, чітко і повно відповідає на запитання викладача

2. Оцінка “добре” ставиться за реферат, який має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-6 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки; усна відповідь розкрита, здобувач вільно володіє матеріалом, але містить деякі неточності та помилки.

3. Оцінка “задовільно” ставиться, коли обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розкрита частково; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки; при усній відповіді здобувач орієнтується в матеріалі у загальній формі.

4. Оцінка “незадовільно” ставиться, якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами; усна відповідь неповна, поверхнева.

5. ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАНЬ

1. Дайте визначення поняттю «аудит охорони праці».
2. Які основні цілі проведення аудиту охорони праці на підприємстві?
3. Які завдання вирішує аудит системи управління охороною праці?
4. Що таке внутрішній аудит охорони праці?
5. Чим відрізняється зовнішній аудит від внутрішнього?
6. Назвіть основні нормативно-правові акти України, що регламентують аудит у сфері охорони праці.
7. Які міжнародні стандарти застосовуються при проведенні аудиту охорони праці?
8. Що включає система управління охороною праці на підприємстві?
9. Які етапи підготовки до проведення аудиту охорони праці?
10. Які документи необхідні для проведення аудиту?
11. Хто може виступати ініціатором проведення аудиту охорони праці?
12. Що таке план аудиту і для чого він складається?
13. Які методи збору інформації застосовуються під час аудиту охорони праці?
14. Назвіть основні принципи проведення аудиту.
15. Які види інструктажів з охорони праці підлягають перевірці під час аудиту?
16. Які основні розділи повинен містити звіт за результатами аудиту охорони праці?
17. Хто несе відповідальність за усунення виявлених порушень після аудиту?
18. Які функції служби охорони праці у проведенні внутрішнього аудиту?
19. Що таке аудит умов праці на робочих місцях?
20. Які основні критерії оцінювання стану охорони праці на підприємстві?

21. Чим аудит охорони праці відрізняється від державного нагляду?
22. Які типові порушення виявляються під час аудитів охорони праці?
23. Як оформлюються результати аудиту: які документи складаються?
24. Які заходи рекомендується розробити за підсумками аудиту?
25. Чому проведення аудиту охорони праці є важливим для підприємств у сучасних умовах?

6. ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Закон України “Про охорону праці” / Законодавство України про охорону праці. - К. "Нова редакція" 2002 р.
2. Березуцький В.В. Б48 Управління охороною праці : навчальний посібник для студентів спеціальності – «Цивільна безпека», освітньої програми «Охорона праці» / В.В. Березуцький. Харків : ФОП Панов А.М., 2021. 412 с.
3. Бабаєв В. М., Ткачук Т. І. Аудит охорони праці: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 312 с.
4. Державне управління охороною праці: [Електронний ресурс] : Монографія / Ткачук К. Н., Зеркалов Д. В., Ткачук К. К., Мітюк Л. О., Полукаров Ю. О.– К.: «Основа», 2013. – 348 с.
5. Аудит: Опорний конспект лекцій // Серединська В.М., Саченко С.І. – Тернопіль: ТНЕУ, 2008.
6. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічного завдання “Техніко-економічна ефективність заходів, спрямованих на підвищення охорони праці на виробництві” з навчальної дисципліни “Організаційно-технічне забезпечення аудиту з професійної безпеки робочих місць галузі охорони праці” / уклад. Н. Є. Твердохлебова, Н. С. Євтушенко – Х. : НТУ “ХПІ”, 2025. – 30 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Твердохлебова Н. Є. **Сертифікація та аудит безпеки роботи з небезпечними відходами** / Твердохлебова Н. Є., Євтушенко Н. С. // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я = Information technologies: science, engineering, technology, education, health : тези доп. 33-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2025, 14-17 травня 2025 р. / ред. Є. І. Сокол ; уклад. Г. В. Лісачук ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" [та ін.]. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – С. 461.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/90110>

2. Євтушенко Н. С. **Аудит охорони праці як інструмент безпеки** [Електронний ресурс] / Н. С. Євтушенко, Н. Є. Твердохлебова // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я = Information technologies: science, engineering, technology, education, health : тези доп. 33-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD-2025, 14-17 травня 2025 р. / ред. Є. І. Сокол ; уклад. Г. В. Лісачук ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" [та ін.]. – Харків : НТУ "ХПІ", 2025. – С. 489. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/90332>

3. Євтушенко Н. С., Твердохлебова Н. Є. **Стратегія безпеки: аналіз ризиків та аудит для підвищення захищеності промислових підприємств** // Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : зб. наук. праць 4-ї Всеукр. наук.–практ. конф. викладачів та фахівців–практиків та 14-ї Всеукр. наук.-практ. конф. курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. – Львів : ЛДУ БЖД, 2024. – С. 37-39. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/79120>

4. Євтушенко Н.С., Твердохлебова Н.Є., Семенов Є.О. **Забезпечення аудиту безпеки праці на підприємствах промисловості**. Матеріали XXXI міжнар. науково-практичної конференції MicroCAD-2023 [Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я], /Харків: НТУ «ХПІ», 2023 р. 1405 с., С. 345 <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/66012>

5. Твердохлебова Н.Є. **Проведення енергоаудиту на підприємствах**. *Сучасні технології у промисловому виробництві (СТПВ-2020)*. Матеріали VII Всеукраїнської науково-технічної конференції 21–24 квітня 2020 року Суми – 2020. 386 с. С. 209-210 http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/47914/4/Tverdokhlebova_Provedennia_enerhoaudytu_2020.pdf

6. Твердохлебова Н.Є. **Аудит з промислової безпеки і охорони праці**. Матеріали XXVII міжнар. науково-практичної конференції MicroCAD-2019 [Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я], /Харків: НТУ «ХПІ», 2019 р. – Ч.IV. – 353 с., С.55. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/47824/3/MicroCAD_2019_Tverdokhlebova_Audyt.pdf

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”
Кафедра безпеки праці та навколишнього середовища

Реферат

на тему:

« _____ »

з навчальної дисципліни

«Організація аудиту в галузі охорони праці»

Варіант

Виконав:

студент групи

ПІБ

Перевірив:

ПІБ

Харків 20__

ЗМІСТ

Вступ
Основна частина
1
 1.1
 1.2
2
 2.1
 2.2
3
 3.1
 3.2
Висновок
Список використаних джерел.....

Навчальне видання
Методичні вказівки
до виконання самостійної роботи
з дисципліни «Організація аудиту в галузі охорони праці»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності J4 – Охорона праці

Укладачі: ТВЕРДОХЛЄБОВА Наталя Євгеніївна
СЕМЕНОВ Євгеній Олександрович

Відповідальний за випуск проф. Сергій ВАМБОЛЬ
Роботу до виконання рекомендувала проф. Ірина МЕЗЕНЦЕВА
В авторській редакції

План 2025 р, поз. 821
Підп. до друку 10.11.2024. Формат 60x84 1/12. Папір офсет.
Друк – різнографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,5.
Ціна договірна.

Електронна версія